

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

МІБО
Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра

студента Силивонець Ірини Анатоліївни
(ПІБ)

академічної групи ФЛв-15
(шифр)

напряму 6.020303 «Філологія»

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою _____

на тему Психологічні терміни: способи перекладу з англійської на українську

(назва за наказом ректора)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	доц. Бердник Л. В.			
розділів:				
Рецензент	доц. Висоцька Т.М.			
Нормоконтролер	доц. Бойко Я.В.			

Дніпро
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри
перекладу

_____ Введенська Т.Ю.

«_____» _____ 2019 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавра**

студенту Силивонець І. А. _____ академічної групи ФЛв-15
(прізвище та ініціали) (шифр)

напряму 6.020303 «Філологія» _____

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою _____

на тему Психологічні терміни: способи перекладу з англійської на українську _____

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 19.04.2019 № 636-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	Термін в мовній системі: загальна характеристика	25.12.18
Розділ 2	Аналіз англomовних психологічних термінів	02.05.19

Завдання видано _____ Бердник Л. В. _____
(підпис керівника) (прізвище, ініціали)

Дата видачі 15 жовтня 2018

Дата подання до екзаменаційної комісії 10 червня 2019

Прийнято до виконання _____ Силивонець І. А. _____
(підпис студента) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕРМІН В МОВНІЙ СИСТЕМІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	6
1.1 Уявлення про термін в сучасному термінознавстві.....	6
1.2 Способи перекладу термінів.....	15
Висновки до 1 розділу	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ АНГЛОМОВНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	24
2.1 Структурні особливості психологічних термінів.....	24
2.2 Специфіка перекладу англomовних психологічних термінів на українську мову.....	28
Висновки до 2 розділу	35
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39

ВСТУП

На сьогоднішній день, обмін інформацією – це один з найважливіших аспектів розвитку наукової діяльності. Найбільш поширеною формою комунікації для дослідників із різних країн є наукові тексти. Їх головна риса – чіткість і точність викладення матеріалу, насиченість тексту спеціальною термінологією яка характерна для даної галузі.

Термінологія наукових текстів повинна бути викладена дуже чітко, повністю відповідати нормам мови та змісту висловлювання. Переклад наукових текстів з психології відноситься до інформативного виду перекладу.

Актуальність дипломної роботи зумовлена необхідністю дослідження формування, функціонування та систематизації психологічних термінів; визначення лексичних відповідників для англійських слів і словосполучень.

Об'єкт дослідження – терміни психологічної терміносистеми. **Предмет** дослідження – структурні особливості і способи перекладу англійських термінів з психології українською мовою.

Метою дослідження є визначення проблематики перекладу психологічних термінів, та пошук ефективних способів передачі термінів українською мовою.

Для досягнення цієї мети слід вирішити такі **задачі**:

- визначити зміст поняття термін та його особливості;
- проаналізувати способи систематизації термінів;
- проаналізувати структурні особливості психологічних термінів;
- виділити головні проблеми та способи перекладу психологічних термінів.

До основних **методів** дослідження належать: метод наукового опису (збір, обробка, тлумачення матеріалу дослідження), метод компонентного аналізу значення термінів, порівняльний аналіз.

У загальній теорії перекладу проводять дослідження термінів такі науковці, як Л.С. Бархударов, В.І. Карабан, Т.Р. Кияк, І.В. Корунець, Л.К. Латішев, Я.І. Рецкер, К.С. Серажим, О.М. Гон, Ю.Н. Марчук та ін. Питання психологічної термінології досліджують І. І. Борисенко, Д. Крістал, Д. Мелінкофф, І.С. Квітко, А.В. Крижанівська, П.М. Тірсма, О.А. Шаблій, Л.М. Черноватий та ін. Високий інтерес до психологічних термінів зумовлений тим, що вони є інформативно і функціонально важливими складовими як української мови, і тому потребують більшої уваги.

Наукова новизна полягає в дослідженні терміносистеми психології, яка досі залишається об'єктом спеціального наукового аналізу з позицій її структури, способів творення та перекладу.

Теоретичне значення дослідження полягає в аналізі психологічної терміносистеми, визначенні структурних відмінностей та дієвих способів перекладу психологічних термінів.

Практична цінність роботи визначається тим, що її результати можна застосовувати для розв'язання практичних проблем перекладу англо-української термінології. Запропонована схема аналізу фактичного матеріалу може бути використана для розгляду особливостей перекладу термінів у інших галузях.

Структура роботи. Робота складається зі Вступу, Розділу I, Розділу II, Висновків та Списку використаної літератури. Обсяг дипломної роботи - 46 сторінок.

Апробація роботи. Результати роботи викладено на XIV міжнародному форумі студентів «Розширюючи обрії» (Дніпро, 2019): за темою дипломного дослідження опубліковано тези «Ways of translating psychological terms from English into Ukrainian».

РОЗДІЛ 1. ТЕРМІН В МОВНІЙ СИСТЕМІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.1 Уявлення про термін в сучасному термінознавстві

Зростання інтересу до психології у багатьох країнах служить основою для численних досліджень в області перекладу психологічних термінів та суміжних з психологією дисциплін. Активне розширення термінології даної галузі призводить до появи нових труднощів, пов'язаних з перекладом термінологічних одиниць.

У наш час існує безліч визначень терміну, запропоновані різними вченими, однак дати його вичерпне трактування представляється вкрай складним завданням, незважаючи на досить тривалі дослідження і велику кількість фундаментальних праць в даній області.

Виникнення термінів зумовлено спробами передати фахову інформацію у максимально зжатій та точній формі висловлювання, яка виключає можливість суб'єктивного чи помилкового тлумачення. Термін повинен мати однакове значення зрозуміле для усіх людей, які його використовують, в незалежності від індивідуального досвіду та переконань.

О. С. Ахманова дає наступне визначення терміна – це «слово чи словосполучення спеціальної (наукової, технічної і т.п.) мови, яке створене, отримане чи запозичене для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів» [1, 474].

За В. І. Карабаном «термін – це мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки. Він зазначає, що науково-технічні терміни становлять суттєву складову науково технічних текстів» [17, 315].

І. С. Квитко, у своїй роботі брав за основу різні визначення терміну. Проаналізувавши їх він вивів наступне визначення: «термін – це слово чи

словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступають у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами й утворюють разом з ними, в кожному окремому випадку та в певний час, замкнену систему, яка характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю» [18, 21].

М.Д. Степанова та І.І. Чернишова визначають терміни як «спеціальні слова, які реалізують своє значення у фаховій комунікації» [46, 154].

В. М. Лейчик дає визначення терміна як «лексичної одиниці певної мови для спеціальних потреб, що позначає спільне (конкретне або абстрактне) поняття наукової теорії певної галузі знання або діяльності» [31, 31].

З визначень наведених вище стає зрозуміло, що термін є особливим словом, що відображує осмислення знань в певній галузі наукової діяльності людини, називає явище чи поняття в окремій галузі знань.

Багато мовознавців такі як Д. С. Лотте, О. О. Реформатський, Б. М. Головін, С. В. Гриньов, Р. Ю. Кобрін, В. М. Лейчик, Т. Л. Канделакі, В. П. Даниленко, О. В. Суперанська, Л. О. Симоненко, І. М. Кочан, Т. І. Панько розглядали системність як одну з найважливіших ознак термінів. Вчені вважають що, для термінології властива універсальна системність, оскільки вона: 1) належить до загальної мовної системи, підпорядковуючись усім її законам (на семантичному, фонетичному, граматичному рівнях); 2) виражає систему понять окремо взятої галузі знання; 3) відбиває й обслуговує окремі ділянки й сторони системного світу [48, 19].

Л. М. Томіленко визначає сучасну термінологію, як важливу й невід'ємну частину лексичної системи мови. Термінологія складається з низки галузевих терміносистем, які слугують певною сукупністю взаємопов'язаних терміноелементів для вираження наукових понять. Тобто способи систематизації термінології опираються на системність мови й наукового знання [48, 18].

В теорії щодо термінологічного поля О. О. Реформаторського міститься обґрунтування системності термінології. Він стверджує, що термінологічне поле – це конкретна термінологія, поза якою слово втрачає свою характеристику терміна [42, 51].

Термінологічні поля як основу системної класифікації термінології підтримує О. В. Суперанська: «Для будь-якого терміна суттєву роль відіграє термінологічне поле, до якого він уходить і поняття якого позначає. Для спеціаліста достатньо буває згадки про це поле, щоб сприймати термін однозначно й не мати потреби в жодних дефініціях» [47, 74]. Але поняття термінологічне поле не має широкого вжитку, частіше мовознавці використовують поняття «термінологія» чи «термінополе».

До недавнього часу структуровану систему термінів у певній галузі називали «термінологією». Це визначення використовували у своїх дисертаціях такі термінологи як К. Я. Авербух, Р. Ю. Кобрин, В. Н. Прохорова та В. Ф. Новодранова.

Наприклад, О. С. Ахманова визначає термінологію як «совокупність термінів даної галузі виробництва, діяльності, знань, яка утворює особливий сектор (пласт) лексики і легко піддається свідомому регулюванню та впорядкуванню» [1, 473]. А Т. Н. Данькова розглядає термінологію як «сукупність термінів, які утворилися в результаті формування конкретної галузі науки і використовуються для позначення особливих понять і об'єктів» [52, 44].

Деякі мовознавці частіше використовують визначення «терміносистема», підтвердженням цього є роботи М. Н. Озоліної, І. А. Пушкарьової, Н. В. Виноградової, І. Б. Тихонової.

Є потреба в розмежуванні понять «термінологія» і «терміносистема», оскільки існує дві основні точки зору: деякі дослідники говорять про розбіжності визначень, в той час як інші не займаються його розглядом, оскільки вважають їх тотожними поняттями.

В. М. Лейчик досліджував різницю понять з різних позицій. Однією з підстав для розмежування термінології і терміносистеми він вважає наукову теорію або концепцію. За В. М. Лейчиком, термінологія – це сукупність термінів, які не об'єднані будь-якою теорією або концепцією, і тому не відображає усі поняття даної науки чи галузі техніки; а терміносистема, навпаки, – це сукупність термінів, сформована на основі однієї теорії або концепції і відображає зв'язок усіх понять певної галузі знання [31, 64].

Під другою відмінною ознакою розглядають впорядкованість. На думку В. М. Лейчика [31, 116] та Р. Ю. Кобріна [21, 38], термінологія з'являється стихійно, а терміносистема створюється штучно і формується в результаті упорядкування термінології в організовану систему термінів з зафіксованими в галузевих словниках і класифікаційних моделях відносинами між ними.

Однак, на думку А. В. Суперанської, Н. В. Подільської і Н. В. Васильєвої, сучасна термінологія теж створюється штучно. «Термінологія науки нового часу – це штучно сформований лексичний пласт, кожна одиниця якого має певні обмеження для свого вживання і оптимальні умови для свого існування і розвитку» [47, 8].

Лінгвісти ще не прийшли згоди щодо відокремлення понять «термінологія» та «терміносистема», тому наразі немає чіткого визначення терміносистеми. Головними джерелами утворення терміносистеми є запозичення з інших мов (в нашому випадку, з англійської), інтернаціональний фонд (термінотворення на англійській основі), семантичні способи утворення нових термінів з урахуванням когнітивного потенціалу англійської мови. Як у термінології так і у терміносистемі будь-якої галузі терміни формуються і функціонують на базі конкретної мови, а термінологія та терміносистема є її складовими частинами, хоча і самостійними.

Під час перекладу дуже важливим є розуміння зв'язку конкретного терміну з іншими елементами термінологічної системи. Звуження або спотворення значення терміну в перекладі негативно позначається на його

системної ролі в конкретній галузі знань і в термінологічному описі. Тому доцільним буде визначити критерії термінології.

Л.А. Василенко визначає такі вимоги до термінів [7, 78]:

1. Системність. Терміни окремої області знань взаємопов'язані з певною системою понять, тому системність є однією з найголовніших умов існування терміна. Термін називає поняття, яке відображає наукову теорію або класифікацію; узагальнену ідею або концепцію у певній галузі чи підгалузі знання.

2. Однозначність. Термін має бути однозначним у своїй галузі, та виражати тільки одне наукове або технічне поняття.

3. Мотивованість. О. І. Блинова під вмотивованістю слова розуміє структурно-семантичну властивість слова, яка сприяє усвідомленню зв'язку значення і звукової оболонки слова на основі його лексичної і структурної співвіднесеності [5, 381].

У залежності від ступеня вмотивованості виділяються такі види термінів: терміни мотивовані, які мають і лексичну, і структурну вмотивованість, терміни напів мотивовані, які мають або структурну, або лексичну вмотивованість і терміни немотивовані.

4. Точність. Термін, який має одне значення, повинен давати ясне уявлення та найповніший зміст про суть визначеної дії або поняття.

5. Відсутність синонімів. Терміни синоніми можуть заважати взаєморозумінню фахівців при перекладі.

Перекладач наукового тексту досить часто стикається з проблемою розрізнення термінологічного і загальноживаного значень слова. Це відбувається в тих випадках, коли між двома цими значеннями зберігається тісний зв'язок і термінологічне значення ще не цілком зформувалося як окремий рівень в структурі значення слова.

Межа між спеціальною лексикою та загальноживаною досить умовна через постійний обмін. Але не всі дослідники згодні з цією думкою.

О. Веремчук вважає, що «використання терміна у незвичних для нього мовних ситуаціях відбувається нівелювання термінологічної семантики, що призводить до поступового переходу слова зі спеціальним значенням до загальноживаного лексичного фонду» [8, 51]. В. М. Перерва дотримується іншої думки: «термін, де б він не вживався, завжди залишається терміном – мовним знаком, який інформує про певний об'єкт дійсності доти, поки є цей об'єкт, він завжди готовий виконувати свою основну функцію – збереження й передавання інформації» [39, 91].

Можна вважати останнє твердження вірним оскільки терміни у науковій літературі містять інформацію про наукові поняття певної галузі. Переходячи до загального вжитку, вони передають загальні знання окремих сфер діяльності.

Так як спеціальна лексика неоднорідна, вона розділяється залежно від сфери суспільної діяльності, в якій вона використовується, отже, тісно пов'язана з соціальними факторами. Швидкий розвиток науки і техніки викликає кількісне зростання спеціальної лексики і потребує впорядкування і нормалізації.

За формою психологічні терміни англійської мови можна поділити на декілька великих груп:

1) непохідні корінні (*will* – воля, *fear* – страх) та непохідні запозичені (*stress* – стрес, *trance* – транс);

2) похідні прості, які складаються з одного слова а) утворені за допомогою суфіксації (*identity* – індивідуальність, *suggestion* – навіювання, *imagination* – фантазія); б) утворені за допомогою префіксації (*the unconscious* – несвідоме, *underproductive* – непродуктивний); в) утворені суфіксально – префіксальним шляхом (*complication* – ускладнення, *dysfunction* – дисфункція);

3) складні, які складаються з двох основ або слів і пишуться разом або через дефіс: *psychotherapy* – психотерапія; *claustrophobia* – клаустрофобія; *absent-minded* – розсіяний;

4) терміни-словосполучення, які складаються з декількох компонентів: іменник + іменник (*group psychology* – психологія груп), прикметник + іменник (*emotional intelligence* – емоційний інтелект), дієприкметник + іменник (*covert behavior* – прихована поведінка); прислівник + дієприкметник (прикметник) + іменник, іменник + дієприкметник (прикметник) + іменник (*information-processing approach* – підхід до мислення, як до процесу переробки інформації), прийменникові словосполучення (*method of single stimuli* – метод одиничних подразників);

5) терміни-аббревіатури: *CNS (central nervous system)* – ЦНС (центральна нервова система); *EEG (electroencephalogram)* – ЕЕГ (електроенцефалограма).

За ступенем спеціалізації терміни поділяються на: загальнонаукові, міжгалузеві та вузькогалузеві.

Загальнонаукові терміни – це слова які набули значного поширення майже у всіх галузях, наприклад: теорія, тенденція, аналіз. Такі терміни прості і зрозумілі; вони виражають назви предметів, ознак, явищ чи дій; багатозначні, можуть застосовуватись то в одному, то в іншому значенні.

Міжгалузеві терміни, використовуються у кількох споріднених галузях, наприклад: поведінка, ідентифікація, мислення.

Вузькогалузеві терміни – це слова чи словосполучення, характерні лише для однієї галузі, наприклад: психоз, амнезія, депресія. Для вузькогалузевих термінів характерними є однозначність і стилістична конкретність.

Ще одним важливим моментом при вивченні термінів є функціональний аналіз їх значення. Серед функціональних характеристик термінів виокремлюють унормованість, загальноживаність та інтернаціональність [49, 1482].

Унормованість терміносистеми визначає обсяг стандартизованих та упорядкованих на національному, міжнародному або галузевому рівнях термінологічних одиниць. Від прийняття та вживання термінів більшою

частиною фахівців певної галузі залежить наскільки термін може буде загальноживаний.

Загальноживані терміни використовуються у різних галузях знань. Вони позначають загальні категорії, що мають пізнавальну універсальність, та нові категорії і поняття, які виникли внаслідок інтеграцій процесів у різних галузях знань.

Інтернаціональність термінології залежить від кількості інтернаціональних термінологічних одиниць в певній терміносистемі. Високий рівень інтернаціональності сприяє міжнародній гармонізації термінології і взаєморозумінню між фахівцями різних соціокультурних середовищ [49, 137]. Також існує і зворотня тенденція, яка отримала назву «пуризм». Такий підхід витісняє запозичені терміни рідними для збереження етнокультурної специфіки мови та є доречним лише у випадку загрози зникнення мови через фонетичне, лексичне і граматичне розчинення в іншій.

Багато термінознавців доводять, що термін має функціональну природу. В. М. Лейчик зазначає, що термінологічні одиниці здатні виконувати номінативну, сигніфікативну, комунікативну, прагматичну та евристичну функції.

Терміни належать до номінативних одиниць, оскільки спрямовані на позначення поняття. На думку В. М. Лейчик, С. Д. Шелова номінативність терміна не є суттєвою рисою, яка відокремлює термін від інших слів, так як номінативність є властивістю мовного знака. Номінативна функція властива не тільки термінам, але і, наприклад всім іменникам і субстантивним словосполученням [31, 33].

Термін виконує функцію найменування наукового поняття. Дослідники під'язика певної науки або техніки виявляють в тексті новий термін, не зафіксований в галузевих словниках і довідниках, саме на основі функції, яку виконує термін – найменування спеціального поняття даної галузі знання. За допомогою термінів називають предмети, поняття, категорії, ознаки

(властивості) понять, операції в різноманітних спеціальних сферах людських знань (наука, промисловість і т.п.). Функція номінативності являє собою фіксацію спеціального знання у терміні.

Номінативна функція тісно пов'язана з сигніфікативною, яка ще називається семасіологічною. Сигніфікативна функція виражає відмінні риси, змістовне поняття про певний клас предметів. При розгляді даної функції вивчаються способи позначення, види мовних знаків по їх мотивованості (немотивованості), відношення знаків до типів об'єктів (наприклад, чи позначає мовної знак окремий об'єкт або клас об'єктів).

Існує думка, що оскільки, не всі терміни є повністю (правильно) вмотивованими, тож і не всі з них можуть виражати поняття – деякі лише його називають [27, 72; 26, 66]. Також можна сказати, що терміни вирізняються не наявністю чи відсутністю вмотивованості, бо термін вже вмотивований лексичною одиницею з якої він походить, а різними типами мотивації.

Суть комунікативної функції полягає в передачі змістовної інформації між певними суб'єктами за допомогою слів і встановлення зворотнього зв'язку. У цьому випадку термін служить засобом передачі спеціального знання в просторі і в часі.

И. С. Куликова та Д. В. Салмина виділяють наступні підфункції (вторинні функції) комунікації: 1) інформативну підфункцію – використання мови для об'єктивного повідомлення про подію, факт тощо; 2) емотивну (емоційно-експресивну) підфункцію – використання мови для висловлення власного (суб'єктивного) відношення до змісту повідомлення чи до співрозмовника; 3) прагматичну підфункцію (впливу) – використання мови для інтелектуального, емоційного чи вольового впливу на адресата мовлення; 4) фактичну чи контактовстановлюючу підфункцію – використання мови задля встановлення психологічного контакту співрозмовників [28, 253].

Прагматична функція мовного знака тісно пов'язана з комунікативною, вона визначається зв'язком знака з учасниками комунікації, конкретними

умовами і сферою спілкування, залежить від тієї установки, яку вибирає продуцент мови, впливаючи на реципієнта: переконати, спонукати до дії і т. п.

Будучи лексичним елементом будь-якої мови науки і техніки, термін, поряд з іншими лексичними одиницями цих мов, може виконувати евристическуюфункцію, функцію відкриття нового знання. За допомогою термінів можливо іменування нових відкритих понять. Тому можна говорити про те, що терміни безпосередньо беруть участь в науковому пізнанні і сприяють відкриттю істини.

1.2 Способи перекладу термінів

При перекладі науково-технічної літератури важливе значення має взаємодія терміна з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. А.Я. Коваленко визначає два етапи у процесі перекладу терміна: перше – це з'ясування значення терміна у контексті, друге – переклад значення рідною мовою [22, 258].

Переклад терміну – це точне відтворення оригінального терміну засобами іншої мови за умови збереження змісту й стилю. Така єдність відтворюється на іншій мовній основі. І вже через це перетворюється на нову єдність, властиву мові перекладу [19, 104].

З точки зору практики перекладу всі елементи денотативної системи вихідної мови (лексичні та фразеологічні одиниці) поділяються на дві групи:

- 1) ті, що вже мають відповідники в мові, на яку робиться переклад;
- 2) ті, що (ще) не мають відповідників у мові перекладу.

Ті, що мають відповідники у мові називаються еквівалентними одиницями, а другі безеквівалентними.

Еквівалентні одиниці, за визначенням В. І. Карабана, поділяються на одноквівалентні (тобто ті, що мають тільки один перекладний відповідник; і

багатоеквівалентні (тобто ті, що мають більше одного перекладних відповідників) [17, 279].

Головним способом перекладу одноквівалентних термінів є знаходження лексичного еквівалента у мові перекладу. Еквівалент – це постійна лексична відповідність у мові перекладу, яка зафіксована у словнику і точно співпадає зі значенням даного слова. Одноквівалентні термінологічні одиниці відіграють важливу роль при перекладі фахових текстів. Вони служать опорними пунктами, від яких залежить розкриття значення інших слів; вони дають можливість з'ясувати тематику тексту. Тому перекладачеві слід вміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати власні знання термінів-еквівалентів. Переклад багатоеквівалентних термінів потребує вміння вибору одного, адекватного в даному контексті варіантного відповідника. Варіантні відповідники можуть бути зафіксовані в перекладних словниках, і тоді вони навиваються словниковими варіантними відповідниками [17, 280].

Перекладацький еквівалент обирається на основі відповідності між лексичними та граматичними значеннями слів тих мов, які беруть участь у перекладі, виходячи з контексту, ситуації та фонових знань [27, 41].

У випадку, коли словник не дає точного еквівалента термінологічної одиниці або коли варіантні відповідники певного терміна вихідної мови відсутні, використовуються різні прийоми міжмовних трансформацій. Задача перекладача полягає у вірному виборі того чи іншого прийому в ході перекладу, щоб максимально точно передати значення кожного терміна.

Як засвідчив аналіз теоретичних джерел, переклад такої термінології здійснюється різними способами, а саме за допомогою лексичних, лексико-семантичних та лексико-граматичних трансформацій. Щоб якнайточніше передати значення будь-якого терміна для перекладача важливо обрати правильний спосіб перекладу.

Лексичні трансформації обумовлені різницею структури двох мов – мови оригіналу і мови перекладу. Л. К. Латишев визначає лексичні трансформації як

«відхилення від словникових відповідників» [30, 31]. В лексичних системах англійської і української мов спостерігаються неспівпадіння, які проявляються в типі смислової структури слова. Будь-яке слово, тобто лексична одиниця – це частина лексичної системи мови.

Суть лексичних трансформацій полягає в заміні окремих лексичних одиниць (слів і стійких словосполучень) вихідної мови лексичними одиницями мови перекладу, які не є їх словниковими еквівалентами тобто ті, що мають інше значення, ніж передані ними в перекладі одиниці вихідної мови.

В. Н. Комісаров виділяє наступні типи лексичних трансформацій, що застосовуються у процесі перекладу: транскрибування і транслітерація; калькування; лексико-семантичні заміни: генералізація, конкретизація, модуляція [24, 172]

Одним з найпростіших способів перекладу термінів є прийом транскодування, тобто передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу: *phobia* – фобія; *function* – функція; *cognitive* – когнітивний; *character* – характер; *paranoia* – параноя, *panic* – паніка. Використовуючи спосіб транслітерації не слід забувати про лексеми, які не підлягають побуквенному перекладу, адже це призводить до грубих викривлень змісту самого терміну: *intelligence* – розумові здібності; *stimulation* – збудження.

Розрізняють чотири види транскодування:

- 1) транскрибування (коли літерами мови перекладу передається звукова форма слова вихідної мови, наприклад: *hysteria* – істерія);
- 2) транслітерування (слово вихідної мови передається за літерами, наприклад: *temperament* – темперамент);
- 3) змішане транскодування (транскрибування з елементами транслітерування, наприклад: *neurosis* – невроз);
- 4) адаптивне транскодування (коли форма слова у вихідній мові дещо адаптується до фонетичної та/або граматичної структури мови перекладу, наприклад: *identification* – ідентифікація).

Транслітерацію і транскрипцію використовують передусім для перекладу власних назв, назв народів і племен, географічних назв, назв ділових установ, компаній, періодичних видань, спортивних команд, груп музикантів, культурних об'єктів і т. п. Багато таких імен порівняно легко піддається транскрипції або, рідше, транслітерації. Але при перекладі способом транслітерації не слід забувати й про «несправжніх друзів перекладача», транслітераційний спосіб перекладу яких призводить до грубих викривлень змісту.

Незважаючи на те, що спосіб перекладу термінів, заснований на транскрибуванні і транслітерації, має низку недоліків, досить часто терміни, запозичені подібним чином, отримують широке поширення і закріплюються в мові.

Недоліком транскрибування і транслітерації як способу передачі термінів є «непрозорість» зовнішньої форми, що не дозволяє перекладачеві скласти уявлення про те що позначається понятті на основі його найменування. Крім того, слід враховувати, що запозичення термінів за допомогою транскрибування і транслітерації перевантажує мову великою кількістю неологізмів, які існують паралельно з синонімічними словами, нічим не відрізняючись від них за своєю функції в системі мови.

До переваг транскрибування і транслітерації як способу передачі термінів слід віднести створення слів з термінологічним значенням, які легко відрізнити від синонімічних загальноновживаних слів завдяки іншомовній «оболонці», яка властива усім термінам.

Окрім цього, існує група мотивованих термінів-словосполучень, які неможливо перекласти дослівно попри те, що їхні окремі елементи мають прямі відповідники в українській мові [3, 27].

На думку А.В. Лемова, критикуючи тенденцію запозичувати терміни за допомогою транскрибування і транслітерації, ми повинні враховувати «вже сформований стан термінології різних наук», а також «те, що багато

запозичених термінів, багатьом з яких пред'явлено звинувачення у відсутності мотивування, насправді можуть виявитися цілком вмотивованими, та орієнтуватися на поняття, закріплене за терміном» [32, 45]. Внутрішня форма терміна, що зберігає іншомовну оболонку, найчастіше незрозуміла тільки людям, які не володіють спеціальною лексикою. А «для вченого запозичений термін виявляється, і дуже часто, мотивований індивідуальним знанням іноземних терміноелементів» [32, 42].

Калькування як перекладацький прийом є основою для великої кількості різноманітних запозичень при міжкультурній комунікації у випадках, коли, транслітерація є неможливою з естетичних, змістовних або будь-яких інших міркувань [17, 88]. Калькування – це копіювання іншомовного слова за допомогою свого, незапозиченого матеріалу; поморфемний переклад іншомовного слова. За калькування переймаються лише значення іншомовного слова та його структура, але не його матеріальний експонент» [10, 230]. Цей прийом застосовується переважно при перекладі складних за структурою термінів. Наприклад: *sense of importance* – відчуття важливості; *cultural group* – культурна група; *feeling of contradiction* – відчуття протиріччя; *extreme case* – надзвичайний випадок.

Лексико-семантичні трансформації – це спосіб перекладу лексичних одиниць іноземної мови шляхом використання одиниць мови перекладу, які не збігаються за значенням з вихідними, але можуть бути виведені логічно [4, 45].

Сутність лексико-семантичних трансформацій виражається у заміні окремих лексичних одиниць вихідної мови лексичними одиницями мови перекладу, які не є словниковими еквівалентами і, тобто, які мають нове значення, відмінне від значення лексичної одиниці вихідної мови [1, 191].

Одним з видів лексико-семантичних трансформацій є конкретизація. Конкретизація – це заміна слова чи словосполучення мови оригіналу з більш широким значенням словом чи словосполученням у мові перекладу із більш вузьким значенням. Цей спосіб перекладу зумовлений відсутністю повної

відповідності між словами англійської та української мов, тому що лексиці української мови властива більша конкретність, ніж відповідним лексичним одиницям англійської мови.

Прийом генералізації протилежний конкретизації, тобто він полягає в заміні конкретного поняття загальним, видового поняття родовим. При перекладі з англійської на українську він застосовується набагато рідше, ніж конкретизація. Це пов'язано з особливістю англійської лексики. Слова цієї мови частіше мають абстрактний характер, ніж українські слова, що відносяться до того ж поняття.

Генералізація застосовується коли: а) конкретне найменування предмету незрозуміле адресату перекладу; б) є зайвим в умовах данного контексту; в) загальне значення є більш прийнятним з стилістичних причин.

Наступною йде модуляція або смисловий розвиток – це заміна слова або словосполучення іноземної мови значенням, яке виводиться шляхом логічного аналізу контексту. Прийом смислового розвитку полягає в заміні словникового відповідника перекладу контекстуальним [4, 46].

Л. П. Білозерова виділяє наступні лексико-граматичні трансформації:

Антонімічний переклад – це вид трансформації, при застосуванні якого форма слова або словосполучення змінюється на протилежну, а зміст перекладної одиниці залишається подібним. Ця трансформація умовно поділяється на три види: 1) негативація (слово або словосполучення без заперечної частки або суфіксу змінюється в перекладі словом або словосполученням з префіксом *не-*); 2) позитивація (слово або словосполучення з формально вираженим запереченням замінюється в перекладі на слово або словосполучення, яке не містить негативний компонент); 3) анулювання двох наявних у реченні негативних семантичних компонентів [4, 47].

Термін експлікація у термінознавстві ввів Р. Карнап для роз'яснення неточних або «розпливчастих» понять, що вживаються в повсякденному житті

або на початкових етапах наукового чи логічного розвитку. Однак цей термін чітко не окреслений, і різні мовознавці трактують його по-різному. Наприклад, В. Н. Комісаров [24, 213], розуміє експлікацію як будь-який переклад оригінальної інформації чи то на рівні граматики або лексики, чи на рівні глобального контексту та фонових знань. А Л. П. Білозерська дає визначення експлікації, як заміну перекладу лексичної одиниці іноземної мови словосполученням, що експлікує її значення, та висуває наступні вимоги: 1) переклад повинен точно відбивати основний зміст поняття; 2) опис не повинен бути надто докладним; 3) синтаксична структура словосполучення не має бути ідентичною [4, 48].

Експлікація зазвичай пов'язана із заміною виразів, що не мають еквівалентів у мові перекладу, на споріднені, схожі чи більш зрозумілі. І тому, в силу своєї обмеженості, експлікація – це більш вузьке поняття, ніж пояснення.

За допомогою експлікації можна передати значення будь-якого безеквівалентного слова оригіналу в перекладі. Недоліком цього способу перекладу є його громіздкість і багатослівність, його вживання призводить до якісної та кількісної зміни інформації в тексті перекладу. Тому найбільш успішно застосовувати експлікацію, коли переклад видається неможливим через те, що в даній галузі ще не існує адекватних відповідників.

У зв'язку з тим, що граматичні та лексико-граматичні трансформації застосовуються в основному на рівні речень, то при перекладі термінів, виражених словом або словосполученням, такий спосіб перекладу застосовується вкрай рідко. Необхідно також відзначити, що, перекладач використовує не одну перекладацьку трансформацію, а вдається до цілого ряду трансформацій одночасно.

Усі розглянуті вище перекладацькі трансформації сприяють адаптації тексту оригіналу до норм української мови, завдяки чому досягається максимальна зрозумілість перекладу.

Висновки до 1 розділу

Підводячи підсумки особливостей визначення терміну, можна заключити, що термін – це слово або словосполучення, призначене для позначення понять і предметів певної сфери діяльності. Психологічний термін являє собою одиницю мови, що позначає поняття психології як науки.

Під час перекладу дуже важливим є розуміння зв'язку конкретного терміну з іншими елементами термінологічної системи. Систематизована сукупність термінів відноситься до термінології, важливими особливостями якої є такі ознаки: належність до системи загальної мови та підпорядкування її законам, вираження системи понять окремо взятої галузі.

Терміни, на відміну від загальноживаних слів, однозначні; те саме слово може бути терміном різних галузей знання. Що стосується сфери практичної психології за своєю структурою терміни можуть бути як однокомпонентним, так і поєднувати в собі кілька складових частин чи слів, які уточнюють чи модифікують зміст ключового слова. Структурні типи психологічних термінів поділяються на: терміни – слова, терміни – складні слова, терміни – словосполучення та терміни – аббревіатури.

Термінам притаманні всі функції загальноживаної мови. Незважаючи на те, що термінологічна одиниця у функціональному відношенні характеризується лише номінативністю, функціональний спектр термінів є значно ширшим.

Звуження або спотворення значення терміну в перекладі негативно позначається на його системній ролі в конкретній галузі знань і в термінологічному описі. У зв'язку з цим основна вимога до перекладу терміну полягає в точній передачі його змісту, чіткості зв'язку з певним поняттям, явищем або процесом, прагненні до однозначності та урахування особливостей взаємодії термінологічних систем початкової мови і мови на яку перекладають.

Для перекладу одиниць, що входять до вище згаданої терміносистеми, використовують традиційні способи перекладу як от: транскодування, калькування, експлікація, конкретизація, генералізація, модуляція, антонімічний переклад. Їх застосовують у тих випадках, коли значення того чи іншого терміну для української мови є новим.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ АНГЛОМОВНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ

2.1 Структурні особливості психологічних термінів

Аналіз структурних особливостей психологічних термінів дозволяє виявити наступні моделі:

1. Однокомпонентні терміни. Наприклад: *abuse* – жорстоке поводження; *anger* – гнів, роздратування; *assault* – насильство; *conflict* – конфлікт; *control* – контроль; *empathy* – емпатія; *epilepsy* – епілепсія; *phenomenon* – феномен; *phobia* – фобія; *stimulus(stimuli)* – подразник; *strain* – напруження; *stress* – стрес; *symptom* – симптом; *tension* – знервованість; *therapy* – терапія.

Для однокомпонентних термінів оптимальним є такий шлях перекладання термінів: “поняття – український термін”, а не “іншомовний термін – український термін”, з якої б мови не відбувався переклад. Тобто пошук терміна-відповідника починається з аналізу властивостей нового поняття.

Однокомпонентні терміни поділяються на прості та складні. Під складними термінами маються на увазі слова, які складатися з двох (чи більше) кореневих компонентів та мають семантичну цілісність.

Для правильного перекладу простих термінів утворених афіксальним шляхом необхідно знати словотворчі афікси та вміти правильно ділити слово на компоненти. В залежності від кількості та характеру афіксальних морфем похідні терміни можуть бути поділені на ряд більш вузьких типів:

- терміни утворені суфіксальним способом: *adaption* – адаптація; *autism* – аутизм; *anxiety* – тривога; *avoidance* – уникнення; *behaviorism* – біхевіоризм; *cognitive* – когнітивний; *competency* – компетентність;

- терміни утворені префіксальним способом: *immature* – незрілий; *impact* – вплив; *inability* – нездатність; *injury* – травмування; *retarded* – відсталий;

- терміни утворені суфіксально – префіксальним способом: *abnormal* – аномальний; *aggression* – агресія; *atypical* – атиповий; *depression* – депресія; *impulsiveness* – імпульсивність; *irritability* – дратівливість.

Найкращім способом для перекладу англійських простих термінів є пошук лексичного еквіваленту, який співпадає зі значенням слова. Терміни – еквіваленти виконують важливу роль – дають можливість визначити характер тексту та допомагають розкрити значення інших слів в залежності від контексту. Заміна простих термінів близькими по значенню словами недопустима.

Що стосується складних термінів, то вони потребують особливої уваги та зваженості під час перекладу. Велика частина складних слів з'явилася на основі словосполучень, але деяка частина їх утворюється шляхом додавання кореневих основ. Складний термін утворюється з основ термінів, які знаходяться між собою в певних структурно-семантичних відносинах: *egocentrism* – егоцентризм; *hyperactivity* – гіперактивність; *neurodevelopment* – нейророзвиток; *pathological* – патологічний; *psychogenic* – психогенний; *psychosomatic* – психосоматичний.

Складні терміни пререкладаються за допомогою відповідного аналога (простого, складного), потребують підбирання вдалого словосполучення або описового звороту. Калькування, конкретизація та генералізація є найменш розповсюдженими способами перекладу.

2. Двокомпонентні терміни. Для перекладу термінологічних словосполучень слід детально розглянути специфіку найпоширеніших конструкцій. У психологічній терміносистемі найбільшу кількість термінів становлять іменникові структури, це три четвертві від усього складу термінів.

Терміни побудовані за моделлю іменник + іменник перекладаються переважно, як: складний термін, у якому лексичні компоненти змінюють свої місця (*individual's disposition* – схильність індивіда, *superiority feeling* – почуття

переваги, *reality level* – рівень реальності); як складний термін, у якому англійський відповідник іменника змінюється іменниково-прийменниковою конструкцією (*shock therapy* – шокова терапія, *school psychologist* – шкільний психолог), або іменник замінюється словосполученням з тотожним значенням (*vocabulary test* – тест словникового запасу, *anxiety tolerance* – здатність переносити тривожність).

Найпоширенішою є конструкція прикметник + іменник. Такі словосполучення перекладаються:

- складним терміном подібної структури (*psychotic disorder* – психотичний розлад, *emotional pain* – емоційний біль);
- складним терміном, де відповідником прикметника виступає іменник (*schedule reinforce* – підкріплюваний стимул, *public opinion* – суспільна думка);
- складним терміном, де прикметник перекладається словосполученням відповідником прикметника (*token economy* – жетонна система винагороди, *superior intelligence* – інтелект вище норми);
- складним терміном, де відповідником прикметника виступає дієприкметник теперішнього часу (*releasing stimulus* – ключовий подразник).

Досить часто зустрічаються прикметниково-іменникові словосполучення, які ускладнюються прийменником. Вони не викликають труднощів при перекладі, і на українську мову перекладаються простим словосполученням (наприклад, *order of merit* – ранговий порядок, *psychology of religion* – психологія релігії), або прийменниковим словосполученням (наприклад, *escape from reality* – втеча від реальності, *flight into illness* – втеча у хворобу).

Зустрічаються також словосполучення дієприкметника з іменником, які перекладаються, як правило, граматично еквівалентними конструкціями.

3. Трикомпонентні конструкції. У психологічній термінології також є конструкції котрі складаються з трьох компонентів. Найпоширенішою моделлю є іменник + прикметник + іменник.

Існує два основних способи перекладу цієї моделі:

- означувальний іменник та прикметник міняються місцями з іменником (*age-equivalent scale* – шкала вікових еквівалентів);

- прикметник з іменником замінюються словосполученням, із збереженням вихідної структури (*alternate response test* – тест з альтернативними варіантами відповіді, *therapy behavior psychologist* – психолог, який вивчає поведінку).

Наступною йде модель прикметник + прикметник + іменник. Останньому компоненту цієї моделі (іменнику) підбирається відповідник на українській мові, а перші два компоненти (прикметник + прикметник) перекладаються як:

- прикметник і прикметник (наприклад, *hierarchical multiple regressions* – ієрархічні множинні регресії, *psychodynamic psychotherapeutic process* – психодинамічний психотерапевтичний процес);

- іменник та іменник (*test sentence repetition* – тест на повторення речень).

4. Багатокомпонентні терміни. Ці терміни складаються з чотирьох чи більше компонентів і перекладаються дослівно за допомогою слів і виразів української мови, або перекладаються описовим методом (наприклад: *cognitive process of personality psychology* – пізнавальний процес психіки особистості; *method of equal appearing intervals* – метод суб'єктивно рівних інтервалів; *scaling multiple aptitude battery* – набір тестів для багатосторонньої оцінки здібностей).

5. Скорочення. Аббревіатури утворюються шляхом скорочення слова або словосполучення за назвою початкових букв чи звуків, наприклад: *BPI (Brain Performance Index)* – індекс продуктивності мозку; *TSBI (Texas Social Behavior Inventory)* – Техаська шкала соціальної поведінки; *CTA (Cognitive Task Analysis)* – аналіз когнітивних завдань.

На відміну від аббревіатури, акронім утворюється у результаті злиття декількох частин слів або декількох слів, наприклад: *BRUMS (BRUnel Mood Scale)* – шкала настрою Брюнеля; *PSY (PSychology)* – психологія.

Найчастіше при пререкладі абревіатур та акронімів використовується транскодування. Наразі існує тенденція до транскодування англійських широкоживаних скорочень які позначають назви об'єднань, організацій: *PARL* (*Psychology Academic Resource Laboratory*) – академічна ресурсна лабораторія психології; *NPTC* (*National Psychology Training Consortium*) – консорціум національної психології.

Досить часто абревіатури та акроніми перекладають повною формою слова або словосполучення відповідника. Цей спосіб перекладу використовується, якщо у мові перекладу немає відповідних скорочень. Для цього потрібно визначити повну форму скорочення за допомогою словника чи тексту оригіналу.

Також можна виокремити відповідники абревіатур у мові перекладу, такий переклад передбачає наявність відповідників в українській мові. Наприклад: *CNS* (*central nervous system*) – ЦНС (центральна нервова система); *EEG* (*electroencephalogram*) – ЕЕГ (електроенцефалограма).

2.2 Специфіка перекладу англійських психологічних термінів на українську мову

Одна із нагальних проблем, пов'язаних із перекладом полягає у різниці між семантичним об'ємом двох відповідних термінологічних одиниць в українській та англійській мовах. Так, існує низка англійських слів, часто вживаних у науково-технічному підстилі, які мають значну кількість лексико-семантичних варіантів навіть у межах певної підмови, що призводить до термінологічної омонімії.

Зокрема, слово *unit* навіть у межах науково-технічного підстилю може вживатись у значенні “секції”, “блоку”, “сегмента”, “компонента”, “елемента” тощо. Перекладачеві, безумовно, необхідно, у першу чергу, орієнтуватись на контекст. Разом з тим, якщо він не знаходить оптимального варіанта перекладу

для такого терміна, або не знає, який саме елемент мається на увазі під словом *unit*, він може уникнути прямого перекладу цього слова, узагальнюючи його значення, тобто застосовуючи генералізацію (*behavior unit* – поведження). Таким способом перекладаються збірні іменники із розмитою семантикою, наприклад *arrangements* – пристосування.

Термін *identity* перекладається виключно «ідентичність», але у контексті може змінювати своє значення. Термін *identity* з'явився в психіатрії, у контексті вивчення феномену *identity crisis*, що описує стан психічно хворого, який втратив уявлення про свою особистість та не пам'ятає послідовність подій власного життя. Пізніше цей термін увійшов до складу розладів, спричинених кризою ідентичності: дифузна ідентичність, неоплачена ідентичність, відсторонена ідентичність, досягнута ідентичність. У цьому випадку термін потрібно розглядати як словосполучення, яке перекладається за допомогою калькування (*identity crisis* – криза ідентифікації).

Широко розповсюджена проблема неправильного формулювання – розуміння термінології. При частому використанні психологічних і психіатричних термінів в повсякденному житті спотворюється чи спрощується їх значення. Це пов'язано з неправильним використанням термінів. Наукові терміни постійно змінюються, уточнюються для легшого їх розуміння, а у загальному вжитку термінам нав'язують помилкове визначення в рамках псевдонаукових ярликів.

Термін *psychosis* у повсякденному житті використовується у значенні «психічного стану», сильного емоційного збудження або стресу, при якому людині важко стримати емоції та почуття. Що ж стосується наукового визначення, то психоз – це стан, який виникає під впливом різних розладів, з болісним спотворенням сприйняття і осмислення себе та навколишнього світу, з втратою критичної оцінки і дезорганізацією поведінки. Це похідний термін, який перекладається за допомогою змішаного транскодування (*psychosis* – психоз).

Досить популярним став термін *neurosis* у значенні нервового стану, його навіть замінюють на слово «невроз». У психіатрії ж цей термін означає невротичний розлад. Це група різних розладів, при яких виникають симптоми (тривожні, істеричні, депресивні і т.п.), але при цьому зберігається критична оцінка свого стану, адекватне сприйняття подій, не виникає дезорганізація особистості та порушення соціальних норм. Цей термін перекладається за допомогою змішаного транскодування (*neurosis* – невроз).

Також гарними прикладами служать терміни *depression* та *complex*.

Депресія у загальному вжитку набула значень «поганий настрій», «хандра», «журба», «смуток». Професійне ж визначення терміну депресія - це болісний психологічний стан зі зниженим настроєм, тугою, апатією, який триває більше 3х тижнів. У цьому випадку використовується змішане транскодування (*depression* – депресія).

Під терміном *complex* розуміють сумніви в собі, низьку оцінку особливостей і можливостей, невпевнену поведінку у якихось ситуаціях, негативні думки на свій рахунок. Часто так називають сором'язливість і смиренність в деяких соціальних ситуаціях. У психології цей термін застосовується у психоаналітичних теоріях особистості. Визначається «комплекс» як несвідома психічна структура, сформована подіями раннього розвитку – сукупність несвідомих уявлень, образів, мотивів і установок. Вживання цього терміна має на увазі, що людина вивчала психоаналітичні теорії і розділяє розуміння психіки як структури, у якій є стійкі елементи. Термін перекладається за допомогою транслітерування (*complex* – комплекс). До того ж цей термін багатозначний і в залежності від контексту у іншій терміносистемі має інше значення.

З даних прикладів стає зрозуміло, що неправильне розуміння значення термінів призводить до спотворення понять і помилок під час перекладу, особливо при використанні експлікації та генералізації.

До критичних помилок відносять плутання терміну при перекладі через їх омонімічну схожість. Наприклад, дієслова «почуваю» і «відчуваю». Відчуття – психічний процес, що полягає у відображенні мозком властивостей предметів і явищ об'єктивного світу, а також станів організму при безпосередньому впливові подразників на відповідні органи чуття. Тобто відчуття відображають властивості речей і явищ, які існують незалежно від людини. А почуття – психічні стани і процеси, в яких відображено емоційний бік духовного світу людини, її суб'єктивне переживання подій і емоційне ставлення до навколишньої дійсності.

Звичайно при виборі згаданих вище іменників (і відповідних дієслів) виникають певні труднощі. У загальному вжитку ці слова – багатозначні, на відміну від однойменних психологічних термінів. Наприклад слово «почуття» можна замінити синонімами: чуття, почування, емоції, поривання душі, (міра) усвідомлення, розуміння, передчуття (небезпеки). Іноді трапляються у текстах випадки заміни цих значень. У психології термінологічного змісту набув вислів шосте відчуття, який саме в такій формі усталився в сучасній мовній практиці.

Також легко сплутати назви захисних механізмів психіки «витіснення» і «виміщення». Витіснення, або придушення, – це усунення чогось неприємного зі свідомості. На побутовому рівні воно проявляється як спроб відволіктися, забути, хоча в цілому процес дещо складніше.

Виміщення полягає в переорієнтації емоції з об'єкта, який її викликав, на інший, тому що її справжню спрямованість потрібно з якоїсь причини приховати. Наприклад, людина злиться на начальника, але кричить на членів сім'ї.

Ще однією проблемою при перекладі є множинна відповідність. Для того щоб не множити синонімічні терміни, перекладач, перш за все, повинен з'ясувати, чи є в мові перекладу еквівалент даного термінологічного виразу. Якщо виявиться, що такий еквівалент існує, але він ще не відображений у словниках, треба проаналізувати сучасну наукову літературу. Тому що часто не

встигають фіксувати лексичні одиниці, які нещодавно увійшли в систему мови, а в літературі вже може використовуватися поняття, яке позначається даним терміном.

Проблему множинної відповідності ми розглянемо на прикладі словосполучення *behavioural intervention*. На українську мову воно двома способами: поведінкове втручання та поведінкова інтервенція. Ці варіанти перекладу зафіксовані у психологічній літературі.

Ще одним варіантом перекладу є «корекція поведінки». Цей термін зустрічається в ролі переказного еквівалента словосполучення *intervention for challenging behaviour* – корекція відхилень у поведінці. Перевагою варіанту перекладу «корекція поведінки» є прозорість його внутрішньої форми, яка розкриває сутність наукового поняття. Однак цей варіант перекладу (як еквівалент терміна *behavioural intervention*) не набув широкого поширення в психологічній літературі. Ймовірно, це пов'язано з тим, що термін «корекція поведінки» в українській мові має досить широке значення і позначає будь-які дії, спрямовані на зміну поведінки, в той час як англійський термін *behavioural intervention* підкреслює застосування біхевіористського підходу в терапії. Передати в перекладі біхевіористичну спрямованість терміна *behavioural intervention* дозволяє словосполучення «поведінкове втручання», що залишає в перекладі незмінним буквально значення вихідної лексичної одиниці (такий спосіб перекладу називається калькуванням). Завдяки збереженню внутрішньої форми оригіналу це словосполучення дозволяє висловити в перекладі погляд на даний вид терапії як систему заходів, яка передбачає активну участь (втручання) терапевта в зміні поведінки клієнта.

Ще один можливий варіант перекладу «поведінкова інтервенція», – частково зберігає звукову форму оригіналу, має непрозору внутрішню форму, яка не наводить нас на відповідне наукове поняття. Використання в якості переказного еквівалента іменникової групи поведінкова інтервенція може бути виправданим лише в тому випадку, коли необхідно провести відмінність між

поняттями, які позначаються словосполученнями «поведінкова ітервенція» і «поведінковий втручання». Однак в ситуації, коли цих відмінностей не існує, слід віддати перевагу найменуванню, яке більшою мірою розкриває зміст поняття, а саме терміну «поведінкове втручання».

Таким чином, при виборі варіанту перекладу перекладач повинен прагнути до створення точних, максимально прозорих термінів, що виключають виникнення множинних відповідностей в мові перекладу.

Розглянемо на конкретному прикладі проблему перекладу слів, термінологічне і загальноповживане значення яких тісно пов'язані.

В англійській психологічній літературі, коли йдеться про достовірність показань свідка, використовуються два словосполучення з різним значенням: *the reliability of a witness* і *the credibility of a witness*. Англо-українські словники пропонують один і той же варіант перекладу для обох словосполучень – *надійність свідка*. Однак вивчення психологічної термінології показує, що їх термінологічні значення розрізняються.

Перш за все, звернемося до аналізу загальноповживаних значень цих словосполучень. В англо-українському словнику слово *reliability* визначається як надійність, підтверджена на практиці, здатність виконати свою функцію. Значення слова *credibility* також включає ознака надійність, однак тут на перший план виходить суб'єктивне сприйняття надійності, обумовлене не тільки здатністю об'єкта виконати свою функцію, а й загальним враженням від цього об'єкта. Слово *credibility*, позначаючи надійність в сприйнятті людей, збігається в цьому відношенні зі словом довіра. Наприклад, *The police have lost their credibility*. – Поліція втратила довіру суспільства.

У науковому дискурсі загальноповживане значення цих слів звужується і набуває чіткіших обрисів. Так, словосполучення *reliability of a witness* описує об'єктивні характеристики свідка, засновані на будь-яких підтверджених фактах (наприклад, його віці, психічному здоров'ї, здатності адекватно сприймати те, що відбувається в суді, розрізняти брехню і правду), в той час як

словосполучення *the credibility of a witness* використовується в тих випадках, коли йдеться про суб'єктивну оцінку свідка іншими учасниками судового процесу. Наприклад, його / її неохайний зовнішній вигляд, невпевнена маніра триматися, схильність міняти свідчення можуть привести до зниження рівня довіри до свідка (*the credibility of a witness*).

Для того щоб перевести слова *reliability* та *credibility*, які отримують термінологічне значення в психологічних текстах, перекладачеві слід провести аналіз їх функціонування в науковому дискурсі. Це дозволить виявити розбіжність понять, які позначаються даними словосполученнями, яка має бути відображена в перекладі.

Розглянемо ще один приклад перекладу словосполучення, у складі якого загальноживане слово набуває термінологічне значення.

Термін *forensic treatment* (букв. судове лікування) позначає психотерапевтичну і / або психіатричну допомогу, яка надається людям, які вчинили правопорушення (зокрема, ув'язненим або особам, які звільнилися з ув'язнення). Крім того, психолого-психіатрична допомога такого роду включає примусове лікування осіб, визнаних судом неосудними, і спеціальні психотерапевтичні програми, участь в яких є одним із заходів правового впливу на правопорушника (наприклад, програми, призначені для реабілітації наркоманів).

Аналіз змісту термінологічного словосполучення *forensic treatment* показує, що значення слова *treatment* в його складі є значно вужчим, ніж значення цього слова в нетермінологічному вживанні. Ймовірно, найбільш точно термінологічне значення слова можна виразити за допомогою словосполучення психолого-психіатрична допомога.

Таким чином, конкретизація значення загальноживаного слова дозволяє адекватно передати зміст термінологічного словосполучення в перекладі: *forensic treatment* – судова психолого-психіатрична допомога.

У психологічній енциклопедії пропонується інший варіант перекладу цього словосполучення – судове некарательной вплив. Цей переклад видається не дуже вдалим, так як для позначення всієї системи судової психолого-психіатричної допомоги, що має різноманітні форми, використовується вузький термін судове некарательной вплив, що позначає тільки «моральне, правове, фізичне і інше виховання засуджених до позбавлення волі, що сприяє їх виправленню».

Останній приклад показує, що стратегія перекладу, заснована на пошуку аналогів у термінологічній системі мови перекладу, повинна використовуватися з крайньою обережністю – в більшості випадків зовнішню схожість понять, що позначаються відповідними термінами мови оригіналу і мови перекладу, тільки маскує істотні відмінності в їх змісті.

Недоліком пропонованого тут варіанту перекладу судова психолого-психіатрична допомога є його надмірна громіздкість, тому деякі компоненти цього словосполучення можуть опускатися в тих випадках, коли їх зміст зрозумілий з контексту.

Висновки до 2 розділу

Проаналізувавши структуру термінів бачимо, що вони поділяються на однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні та багатоконпонентні терміни.

Найефективнішим способами перекладу однокомпонентних термінів є пошук лексичного еквіваленту. Калькування, конкретизація та генералізація є найменш розповсюдженими способами перекладу.

Двокомпонентні та трикомпонентні терміни перекладаються складним терміном з подібною структурою або складним терміном з лексичною заміною.

Для багатоконпонентних термінів характерними є дослівний переклад і експлікація.

Труднощі, що виникають при перекладі термінів, пов'язані з: різницею у семантичному об'ємі двох відповідних одиниць, явищем термінологічної синонімії та полісемії, омонімічною схожістю термінів, множинною відповідністю термінів, розмежуванням термінологічних і загальноживаних слів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки дослідження можна сформулювати наступне визначення поняття «термін» – це слово або словосполучення, призначене для позначення понять і предметів певної сфери діяльності.

Термін є невід'ємним елементом терміносистеми. Важливими особливостями якої є такі ознаки: належність до системи загальної мови та підпорядкування її законам, вираження системи понять окремо взятої галузі.

В якості основи для систематизації термінів можуть виступати форма, ступінь розповсюженості, структура і ступінь складності термінів.

За формою терміни розподіляються на : непохідні корінні та непохідні запозичені; похідні прості; складні; терміни-словосполучення; терміни-аббревіатури.

За ступенем спеціалізації терміни поділяються на: загальнонаукові, міжгалузеві та вузькогалузеві.

За структурою терміни бувають однокомпонентні, двокомпонентні, трикомпонентні і багатоконпонентні.

Для перекладу одиниць, що входять до вище згаданої терміносистеми, використовують традиційні способи перекладу як от: транскодування, калькування, експлікація, конкретизація, генералізація, модуляція, антонімічний переклад.

Найефективнішим способами перекладу однокомпонентних термінів є пошук лексичного еквіваленту. Калькування, конкретизація та генералізація є найменш розповсюдженими способами перекладу.

Двокомпонентні та трикомпонентні терміни перекладаються складним терміном з подібною структурою або складним терміном з лексичною заміною.

Для багатоконпонентних термінів характерними є дослівний переклад і експлікація.

Труднощі, що виникають при перекладі термінів, пов'язані з: різницею у семантичному об'ємі двох відповідних одиниць, явищем термінологічної синонімії та полісемії, омонімічною схожістю термінів, множинною відповідністю термінів, розмежуванням термінологічних і загальноживаних слів.

Для грамотного перекладу замало одного практичного знання мови та спеціальності, до якої мають стосунок тексти, що перекладаються. При перекладі психологічного терміна труднощі можуть виникати як на етапі аналізу його змісту, так і при підборі перекладного еквівалента

Таким чином, ефективна стратегія перекладу передбачає формування повного розуміння понятійного змісту терміна на предпереводческом етапі і ретельний аналіз особливостей його функціонування в конкретному науковому тексті на етапі вибору перекладного еквівалента.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова – М. : Советская энциклопедия, 1966. – 598 с.
2. Бархударов Л.С. Язык и перевод : вопросы общей и частной теории перевода / Л.С. Бархударов – М. : ЛКИ, 2008. – 240 с.
3. Белодед И.К. Интернациональные элементы в лексике и терминологии / И.К. Белодед – Харьков : Вища школа, 1980. – 208 с.
4. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад. Навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки / Л.П. Білозерська, Н.В. Вознесенко, С.В Радецька. – Вінниця : Нова Книга, 2010. – 228 с.
5. Блинова О.И. Термин и его мотивированность / И.О. Блинова // Термин и культура речи – Москва : Наука, 1981. – С. 72 – 86.
6. Боярова Л.Г. З досвіду лексикографічної роботи в Україні у 20-х роках / Л.Г. Блинова // Вестник Харьковского политехнического ун-та. – № 19. –1994. – Выпуск I. – С. 203 – 208.
7. Василенко Л.А. Фахова українська мова : Навчальний посібник / Л.А. Василенко, В.В. Дубічинськи., О.М. Кримець – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.
8. Веремчук О.А. Стилiстична транспозицiя термiнологiчної лексики в сучаснiй українськiй мовi (кодифiкацiйний аспект) / О.А. Веремчук – Рівне, 2010. – 223 с.
9. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В.С. Виноградов. М. : Изд-во инст-та общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
10. Володина М.Н. Нацмональное и интернациональное в процессе терминологической номинации / М.Н. Володина. – Москва : Изд-во МГУ, 1993. – 112 с.

11. Головин Б.Н. Типы терминосистем и основания их различия / Б.Н. Головин // Термин и слово. Межвуз.сб. Изд. ГГУ. Горький, 1980. – С. 3 – 10.
12. Гринев-Гриневиц С.В. Терминоведение / С.В. Гринев-Гриневиц – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 128 с.
13. Д'яков А.С. Основи термінотворення : семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А.С. Д'яков, Т.Р. Кияк, З.Б. Куделько. – К. : Вид. Дім «КМ Academia», 2000. – 218 с.
14. Єнікєєва С.М. Шляхи та способи утворення комп'ютерних термінів / С.М. Єнікєєва // Гуманітарний вісник. Серія : Іноземна філологія : Всеукр. зб. наук. пр. – Черкаси : ЧІТІ, 2001. – С. 144 – 146.
15. Змановская Е.В. Девиантология : Психология отклоняющегося поведения : Учеб. пособие / Е.В. Змановская – М. : Издательский центр «Академия», 2012. – 288 с.
16. Казакова Т.А. Практические основы перевода / Т.А. Казакова. – СанктПетербург, 2001. – 320 с.
17. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В.І. Карабан – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.
18. Квитко И.С. Термин в научном документе / И.С. Квитко – Львов : Вища школа, 1976. – 128 с.
19. Кияк Т.Р. Функції та переклад термінів у фахових мовах / Т.Р. Кияк // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – С. 104 – 108.
20. Кияк Т.Р. Теорія та практика перекладу. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т.Р. Кияк, А.М. Науменко, О.Д. Огуй – Вінниця : Нова книга, 2006. – 592 с.

21. Кобрин Р.Ю. О понятиях «термінологія», и «терминологическая система» / Р.Ю. Кобрин // Татаринов В.А. История отечественного терминоведения: в 3-х т. – М. : Московский лицей, 2003. – С. 35 – 40.
22. Коваленко А.Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : Навчальний посібник / А.Я. Коваленко – 2001. – 290 с.
23. Коваленко А.Я. Науково-технічний переклад. Навчальний посібник для шкіл з поглибленим вивченням англійської мови / А.Я. Коваленко – Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2004. – 284 с.
24. Комиссаров В.Н. Слово о переводе / В.Н. Комиссаров. – М. : Междунар. отношения, 1973. – 215 с.
25. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) / І.В. Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 448 с.
26. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства. Підручник / І.В. Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 512 с.
27. Костенко Л.М. Вмотивованість терміна / Л.М. Костенко // Нова філологія. – №1 (12). – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – С. 380 – 382.
28. Куликова И.С. Введение в металингвистику (системный, лексикографический и коммуникативно-прагматический аспекты лингвистической терминологии) / И.С. Куликова, Д.В. Салмина – СПб : «Сага», 2002. – 352 с.
29. Кунцевич В.Н. Грамматические трудности перевода / В.Н. Кунцевич – Минск : МГЛУ, 1999. – 189 с.
30. Латишев Л.К. Курс перекладу : Еквівалентність перекладу і способи її досягнення / Л.К. Латишев – М. : Міжнародні відносини, 1981. – 189 с.
31. Лейчик В.М. Терминоведение: предмет, методы, структура. 3-е изд. / В.М. Лейчик. – М. : ЛКИ, 2007. – 256 с.
32. Лемов А.В. Система, структура и функционирование научного термина (на материале русской лингвистической терминологии) / А.В. Лемов. – Саранск : Изд. Морд. ун-та, 2000. – 192 с.

33. Лотте Д.С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов / Д.С. Лотте. – М., 1982. – 149 с.
34. Лотте Д.С. Основы построения научно-технической терминологии / Д.С. Лотте. – М., 1961. – 158 с.
35. Лубовский В.И. Развитие науки и недостатки терминологии / В.И. Лубовский // Современные технологии диагностики, профилактики и коррекции нарушений развития. / Ред. О.Г. Приходько, М.Н. Русецкая. – М. : Московский государственный педагогический университет, 2005. – Т. 3 – С. 43 — 50.
36. Мирам Г.Э. Практический перевод: Заметки к лекциям / Г.Э. Мирам. – К. : Ника Центр, 2005. – 184 с.
37. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови. Підручник для студентів інститутів та факультетів іноземної мови / М.І. Мостовий. – Харків : Основа, 1993. – 255 с.
38. Носенко Н.А. Пособие по переводу научно-технической литературы / Н.А. Носенко. – М. : Высшая школа, 1999. – 349 с.
39. Перерва В.М. Перерождаются ли термины в общем употреблении / В.М. Перерва // Современная русская лексикография. – Ленинград : Наука, 1981. – С. 89 – 97.
40. Пронина Р.Ф. Перевод английской научно-технической литературы / Р.Ф. Пронина. – М. : Высшая школа, 1986. – 175 с.
41. Пумпянский А.Л. Чтение и перевод английской научной и технической литературы : Лексика, грамматика, фонетика, упражнения / А.Л. Пумпянский – Мн. : ООО «Попурри», 1997. – 608 с.
42. Реформатский А.А. Что такое термин и терминология / А.А. Реформатский. // Вопросы терминологии. – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – С. 46 – 54.

43. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода / Я.И. Рецкер. – 3-е изд., стереотип. – М. : «Р. Валент», 2007. – 244 с.
44. Симоненко Л.О. До питання розвитку української термінологічної лексикографії / Л.О. Симоненко. // Виступ Харківського політехнічного ун-та. – №19, 1994. – Випуск I. – С. 198 – 203.
45. Скороходько Э.Ф. Вопросы перевода английской технической литературы (перевод терминов) / Э.Ф. Скороходько. – Киев : Изд-во Киевского университета, 1963. – 92 с.
46. Степанова М.Д. Лексикология современного немецкого языка : Учебное пособие для студентов лингвистических и педагогических факультетов высших учебных заведений / М.Д. Степанова, И.И. Чернышова. – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 256 с.
47. Суперанская А.В. Общая термінологія : Вопросы теории / А.В. Суперанская, Н.В. Подольская, Н.В. Васильева. – М. : 1989. – 267 с.
48. Томіленко Л.М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: [монографія] / Л.М. Томіленко. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. – 160 с.
49. Хайбулина Г.Н. Основные направления изучения терминологической лексики / Г.Н. Хайбулина, Ф.Г. Фаткуллина. // Вестник Башкирск. ун-та, 2012. – №3(1). – С. 1479 – 1482.
50. Черноватий Л.М. Переклад англійської технічної літератури. Електричне та електронне побутове устаткування. Офісне устаткування. Комунікаційне устаткування, Виробництво та обробка металу / Л.М. Черноватий, В.І. Карабан, О.О. Омелянчук. / За редакцією Л.М. Черноватого і В.І. Карабана. Навчальний посібник. – Вінниця : Нова Книга, 2006. – 296 с.
51. Балыгина Е.А. Проблема перевода английских психологических терминов на русский язык : автореф. дис. на здобуття ступ. канд. филол.

- наук / Е.А. Балыгина, Т.В. // Современная зарубежная психология. – М., 2018. – Том 7. – С. 85—93.
52. Данькова Т. Н. Русская терминология растениеводства: история становления и современное состояние / Н.Т. Данькова: автореф. дис. на здобуття ступ. док. філол. наук. – Воронеж, 2010. – 44 с.
53. Королева Е.В. Трудности учебного перевода терминов и приемы их преодоления (на материале экономической и юридической терминологии): автореф. дис. на здобуття ступ. канд. філол. наук / Е.В. Королева – М., 2005. – 24 с.
54. Мусієнко О.І. Функціональний підхід до вивчення термінологічних одиниць // Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу : тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції пам'яті доктора філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича, 13.05.2016 / О.І. Мусієнко. – ЖДУ ім. Івана Франка. – Житомир, 2016. – С. 136 – 139.
55. Стефанова Н.О. Сучасна англomовна термінолексика сфери освіти : автореф. дис. на здобуття ступ. канд. філол. Наук : 10.02.04 / Н.О. Стефанова. – Одеса, 2004. – 20 с.
56. Природа термина и некоторые особенности терминообразования в английском языке [Электронный ресурс] / С.Н. Гореликова. // Вестник ОГУ. 2002. – № 6. – С. 129 — 136. – Режим доступа до журн. : URL : http://vestnik.osu.ru/2002_6/27.pdf
57. Терминологические проблемы специальной психологии и специальной педагогики [Электронный ресурс] / В.И. Лубовский, С.М. Валявко // Культурно-историческая психология. – 2010. – № 1. – С. 50—55 – Режим доступа : URL : [http:// psyjournals.ru/files/29165/KIP_2010_1_Lubovsky.pdf](http://psyjournals.ru/files/29165/KIP_2010_1_Lubovsky.pdf)
58. Bilingualism and cognition : The perspectives from semantics / A. Wierzbicka // Language and Bilingual Cognition. Hove / Eds. V. Cook and B. Bassetti. UK : Routledge. – 2010. – P. 191 – 218.

Джерела ілюстративного матеріалу

59. Короткий термінологічний словник (Вікова психологія). – Режим доступу : <http://studentam.net.ua>
60. Короткий термінологічний словник (Соціальна психологія). – Режим доступу : <http://studentam.net.ua>
61. Корсини Р. Психологическая энциклопедия / Р. Корсини, А. Ауэрбах. – СПб. : Питер, 2006. – 1096 с.
62. Краткий словарь когнитивных терминов / Е.С. Кубрякова – М. : Филол. ф-т МГУ имени М.В.Ломоносова, 1997. – 245 с.
63. Савчук М.П. Англо-український науково-технічний словник / М.П. Савчук. – К., 2008. – 307 с.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 45 с., 63 джерела.

Об'єкт дослідження: терміни англійської науково-технічної терміносистеми.

Предмет дослідження: структурні особливості і способи перекладу англійських термінів з психології українською мовою.

Мета кваліфікаційної роботи: визначити труднощі перекладу психологічних термінів та виявити ефективні способи передачі термінів українською мовою.

Ціль дослідження: визначити зміст поняття термін та його особливості, дослідити способи систематизації термінів, проаналізувати структурні особливості та способи перекладу психологічних термінів.

Методи дослідження: порівняльний аналіз.

У теоретичній частині досліджується поняття термін, існуючи в сучасному мовознавстві класифікації термінів та способи їх перекладу.

У практичній частині аналізуються психологічні терміни, їх структура та способи перекладу на українську.

Теоретична новизна роботи полягає у подальшому дослідженні психологічної терміносистеми, визначенні структурних відмінностей термінів та дієвих способів їх перекладу.

Практичне значення дослідження полягає у використанні результатів для розв'язання практичних проблем перекладу англо-української термінології та розгляду особливостей перекладу термінів у інших галузях.

Ключові слова: ТЕРМІН, ТЕРМІНОСИСТЕМА, ТРАНСКРИПЦІЯ, ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ, КАЛЬКУВАННЯ, ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ.

SUMMARY

Diploma paper: 45 p., 63 sources.

The object of the research is English scientific and technical terms.

The subject of the research is structural peculiarities and ways of translating psychological terms from English into Ukrainian.

The purpose of the research is to analyze the main problems and ways of translating psychological terms from English into Ukrainian.

Methods of the research: comparative analysis.

The foreword describes the state of the problem, the tasks which are to be solved to achieve the purpose of the research.

The theoretical section presents the notion of `the term`, classifications as for terms and ways of translation employed.

The practical section contains the analysis of psychological terms; difficulties of translation and ways of rendering them from English into Ukrainian.

The novelty of the diploma research is explained by the insufficient number of scientific studies on structural peculiarities of psychological terms, and ways of their translation.

The practical value of work is determined by the fact that the research results can be used to solve practical translation problems and in further research on the problem.

Key words: THE TERM, TRANSLATION, SYSTEM OF TERMS, TRANSLITERATION, TRANSCRIPTION, LOAN TRANSLATION, TRANSFORMATION.